

CEITEC

Central European Institute of Technology
BRNO | CZECH REPUBLIC

Artefakty a šum ve fMRI, zdroje variability dat, variabilita a modelování HRF

Bartoň M.

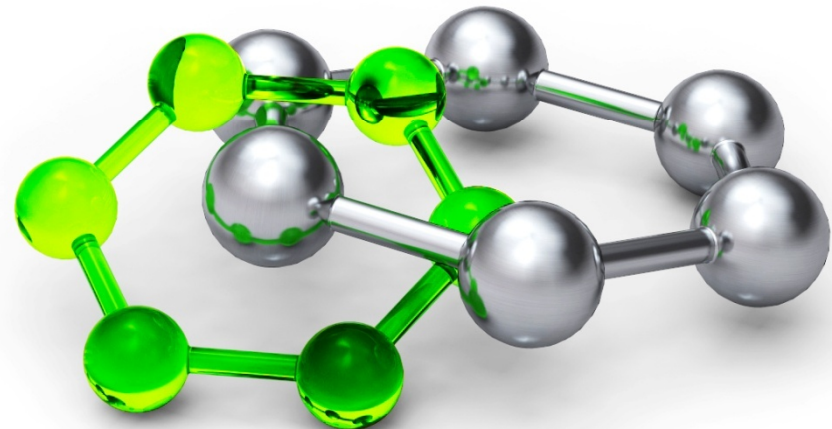
CEITEC MU, Masarykova univerzita

EUROPEAN UNION
EUROPEAN REGIONAL DEVELOPMENT FUND
INVESTING IN YOUR FUTURE

2007-13
OP Research and
Development for Innovation

Obsah prezentace

- Arteficiální variabilita
  - nežádoucí efekty při GE EPI akvizici obrazů
  - projevy artefaktů v časových řadách fMRI
- BOLD efekt
  - korelace HRF s mozkovou činností
  - modelování, vlastnosti HRF
  - pokročilé modelování BOLD signálů

Základní dělení příčin arteficiální modulace MRI signálu při EPI snímání

- Multiplikativní:
  - fluktuace počtu rezonujících jader a jejich T1 saturace (počáteční amplituda FID signálu) $S_0(t)$
  - fluktuace míry transversální relaxace $R2^*(t)$
- Aditivní:
  - termální šum $n(t)$

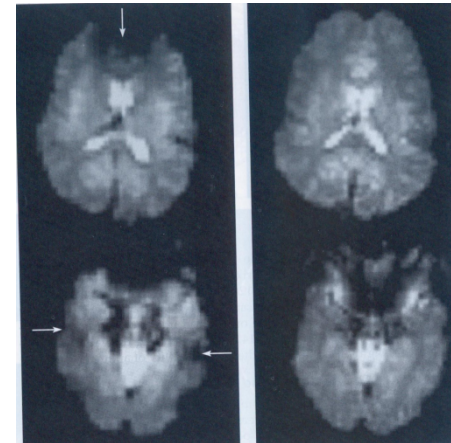
$$S(t) = S_0(t) \cdot \exp(-TE \cdot R2^*(t)) + n(t)$$

Wu G, Li SJ (2005) Theoretical noise model for oxygenation-sensitive magnetic resonance imaging. Magn Reson Med 53:1046-1054.

Nežádoucí efekty při GE EPI akvizici

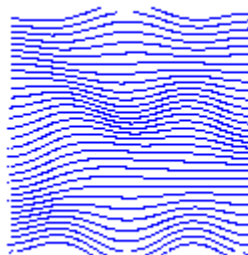

- Susceptibilní artefakty
  - zejména na rozhraní oblastí tkáň-vzduch
  - shimming

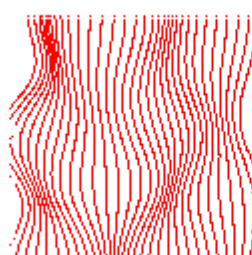

- Pohybové-susceptibilní artefakty
  - změna homogenity B0
  - „unwarp“ při předzpracování

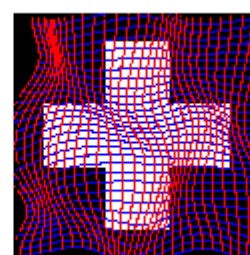
Deformation Field in Y

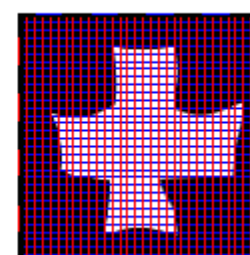
Deformation Field in X

Field Applied To Image

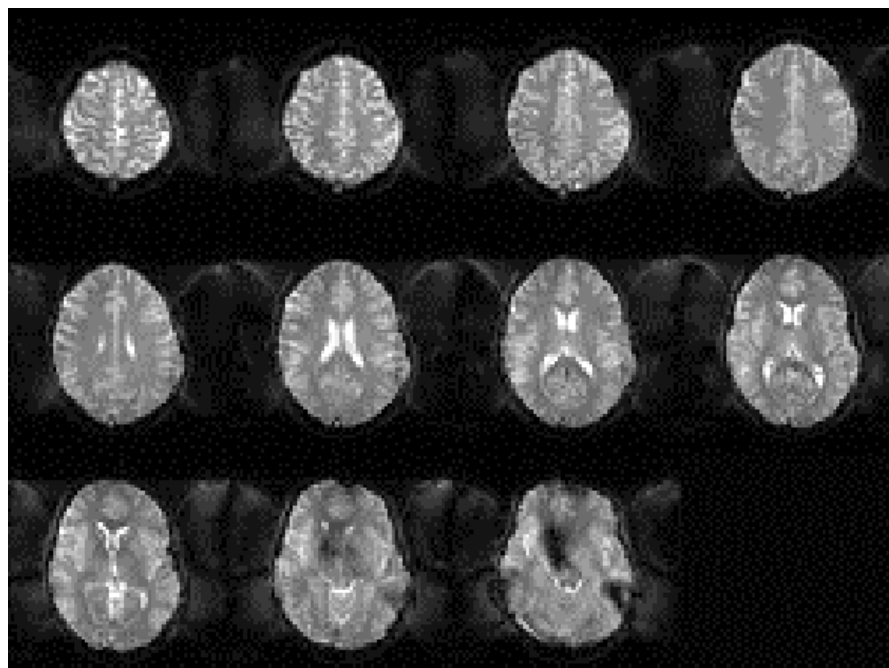
Deformed Image

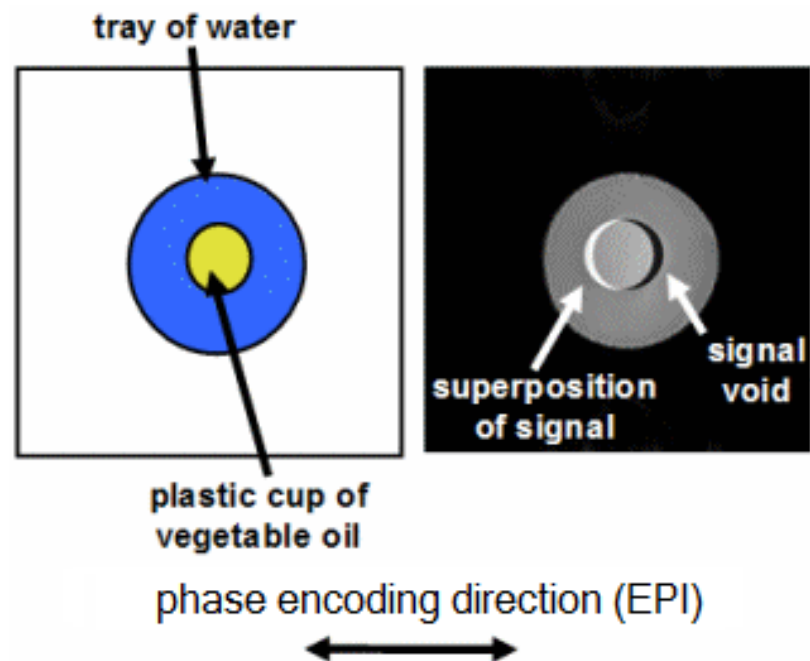

○ Ghosting

- rychlé přepínání gradientů → vířivé proudy → zkreslování fáze rezonujících jader → „duch“ posunutý o $\frac{1}{2}$ obrazu
- „aktivní stínění“ vířivých proudů

- Artefakt v důsledku chemického posuvu
  - lokální ovlivnění rezonanční frekvence v důsledku chemických vlastností látky -> vzájemně posunuté zobrazení různých „látek“ (tuk X voda) náležící stejnému objemu;
  - saturace tuku

Projevy artefaktů v časových řadách fMRI

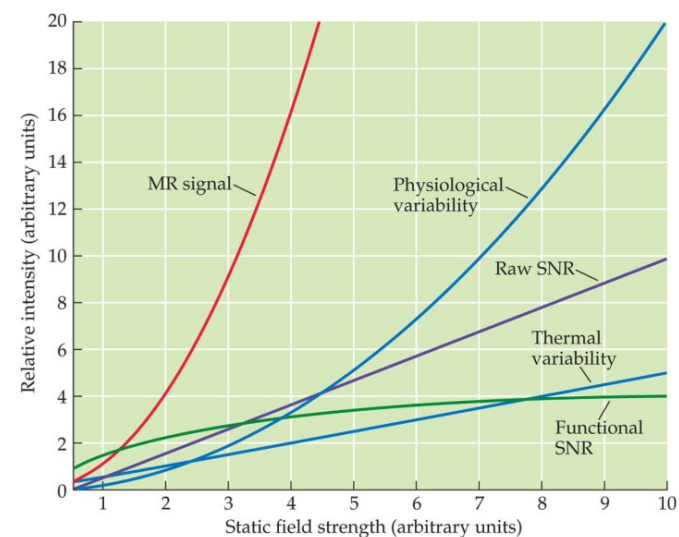

- Termální šum (aditivní)
  - tepelný pohyb částic hmoty; příspěvky jak ze snímané scény, tak z elektroniky skeneru
  - „bílé“ spektrum; výskyt v celém snímaném objemu (i pozadí)
- Nestabilita skeneru (multiplikativní)
  - nestejný výběr vrstvy, fluktuace zisku RF zesilovačů, nestejná trajektorie plnění k-prostoru napříč jednotlivými akvizicemi, kolísání shimmingu, RF rušení, „spiky“
  - komplikovaná časoprostorová struktura
- Pohyb hlavy (multiplikativní)
  - i v důsledku pohybů jiných částí těla (přenášení pohybu)
  - relaxace svalů zad (drift)
  - projevy zejména v okolí rozhraní oblastí s různou úrovní T2*-relaxace (okolí komor, okraje mozku)

Projevy artefaktů v časových řadách fMRI

- Fyziologický šum (multiplikativní)
  - projevy činnosti srdce, projevy dýchání, projevy spontánních fluktuací aktivity neuronálních populací
  - komplikovaná časoprostorová struktura, lokalizovaná zejména do oblastí CSF a velkých cév (tep, dýchání) a do oblastí resting-state sítí (fluktuace neuronální aktivity)
- Vliv velikosti B0 na jednotlivé šumové příspěvky
  - MRI signál roste kvadraticky
  - termální šum roste lineárně
  - fyziologický šum roste kvadraticky

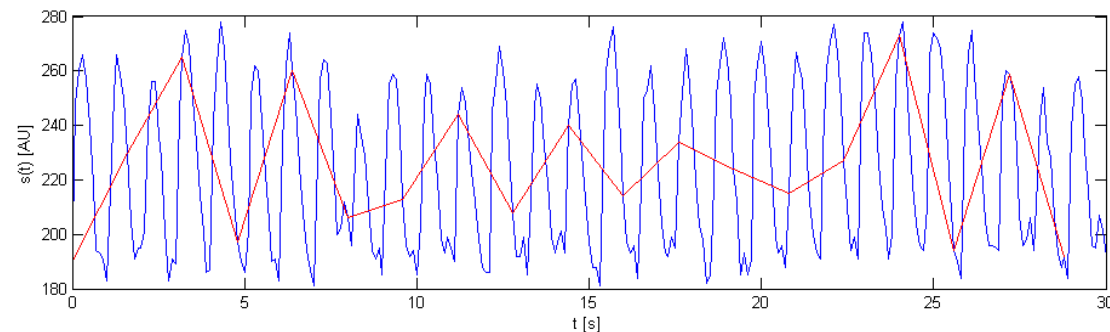

Fyziologické artefakty - pulzace

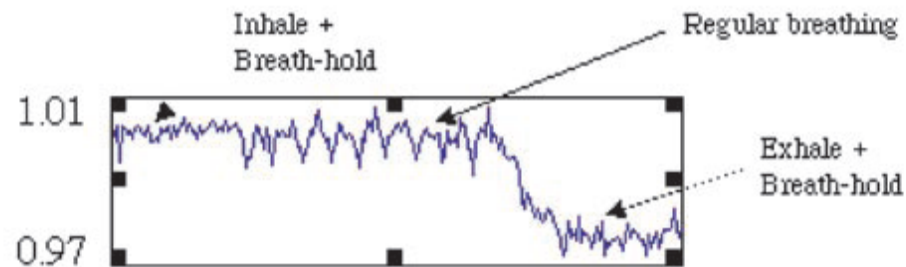
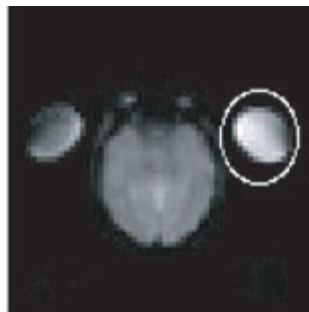

- Fixní objem lebeční dutiny
- V průběhu systoly:
  - přitéká arteriální krev
  - odtéká část likvoru ze subarachnoidálního prostoru uvnitř lebky do míšního kanálu
  - odtok likvoru ze IV komory, odtok žilní krve
  - odtok likvoru z lat. komor do III a IV komory
- V průběhu diastoly - opačný pohyb likvoru oproti systole
- Příklad ($TR=0.1$ s; $TR=1.6$ s):

○ Dýchání

- změny polohy, stlačování snímaných struktur
- změny homogenity B0 v rytmu pohybu a změn objemu hrudního koše

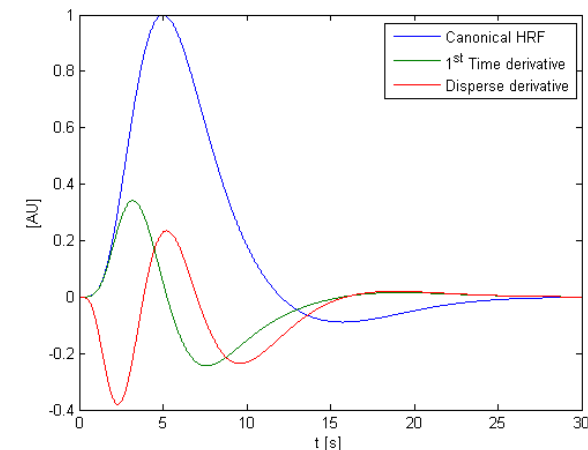

Raj D et al. (2001) Respiratory effects in human functional magnetic resonance imaging due to bulk susceptibility changes. *Physics in Medicine and Biology* 46:3331.

BOLD efekt, HRF

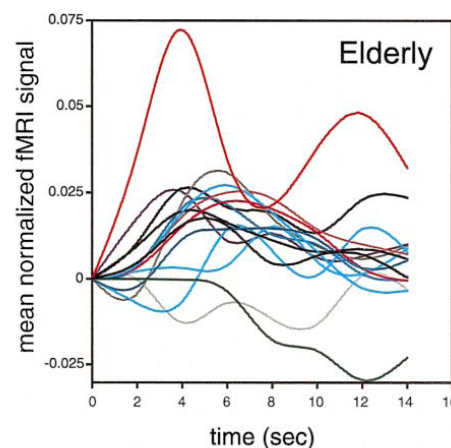
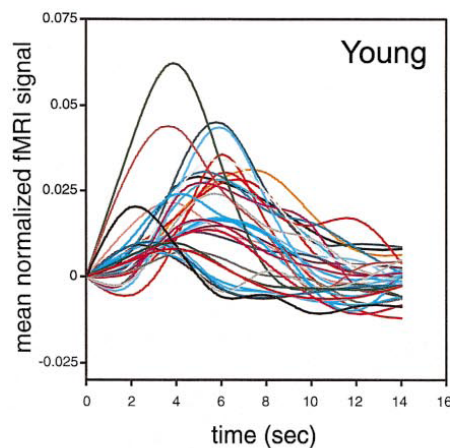
- BOLD = Blood Oxygen Level Dependent
  - paramagnetický deoxyhemoglobin – lokální nehomogenity B0 (snížení úrovně signálu)
  - diamagnetický oxyhemoglobin – nemá vliv na B0
  - lokální kolísání okysličení mozkové tkáně v rytmu kolísání neuronální aktivity
  - kombinace více faktorů (průtok, objem, **okysličení** krve v dané oblasti)
- Logothetis 2001, současné měření fMRI a záznamu z mikroelektrod v oblasti V1 u opic; vizuální stimulace
  - zjištění, že BOLD signály korelují více s neuronálními vstupy (LFP), než s akčními potenciály
  - prokázána lineární závislost úrovně neuronální aktivity a korespondujícího BOLD signálu
- HRF = Hemodynamic Response Function
  - model impulzní odezvy
  - běžně uvažována „kanonická“ HRF
  - rozšíření – set kanonická + TD + DD

Variabilita HRF

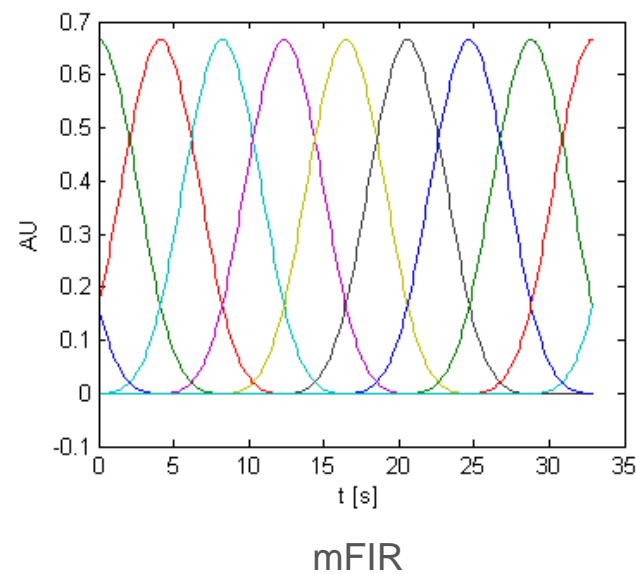
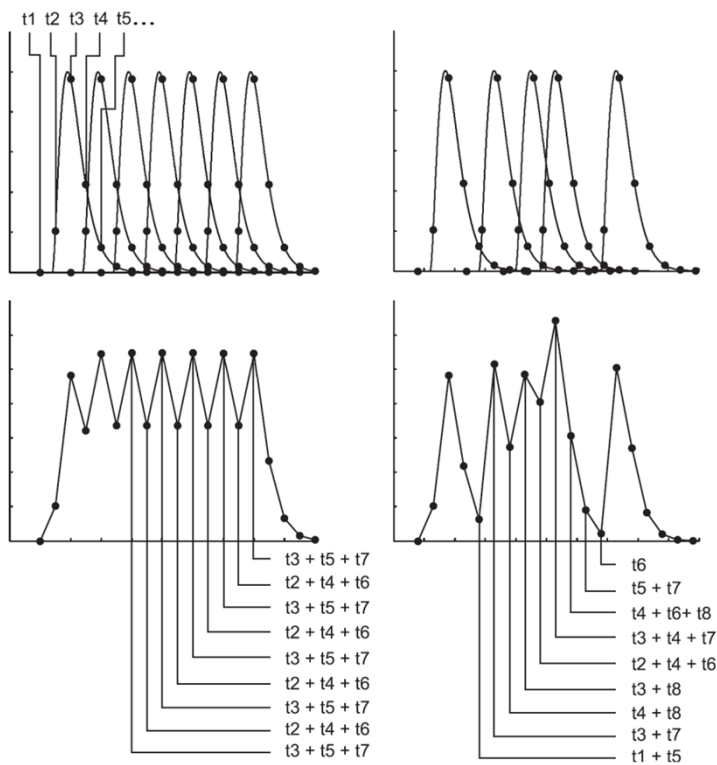

- Tvar HRF může být ovlivněn mnoha faktory
  - léky/drogy ovlivňující dilataci cév
  - onemocnění ovlivňující
    - dynamiku neuronální aktivity
    - cévní dynamiku
  - určitá přirozená variabilita mezi jednotlivými oblastmi mozku, i mezi jednotlivými osobami (vyšší variabilita mezi staršími osobami)
- D'Esposito et al. 1999
  - 32 osob ve věku 18 až 32 let, 20 osob 61 až 82 let
  - motorická úloha vedená vizuální stimulací, zprůměrované odezvy z motorického kortexu

Odhad HRF

- Selektivní průměrování
  - řešení soustavy lineárních rovnic
  - v přítomnosti šumu vhodné použít set bází, které zachovávají „hladkost“ odhadnutých HRFs

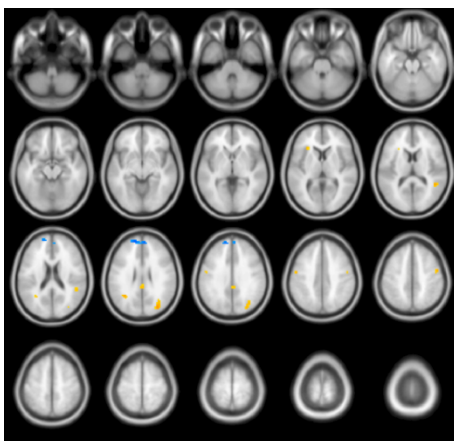

Ukázka výsledků analýz při různém modelování BOLD průběhu

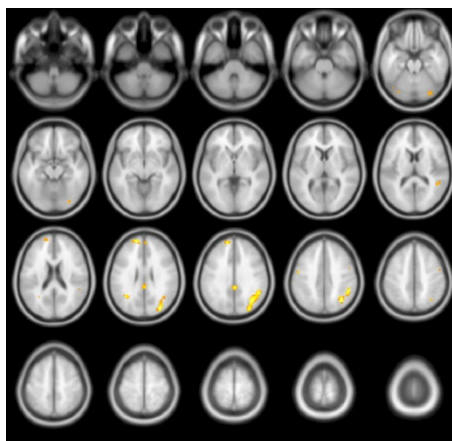

- Vizuální oddball
  - 1 osoba, 22 let
  - 4 sessions, celkem 64 terčových podnětů

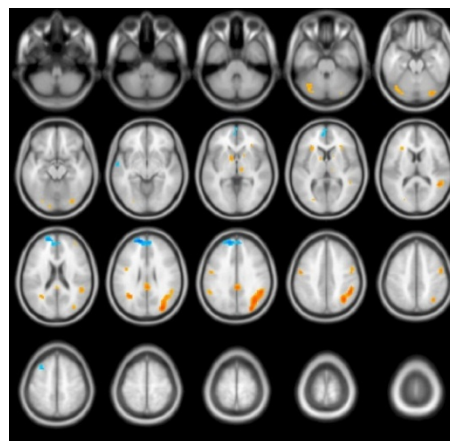
Kanonická HRF

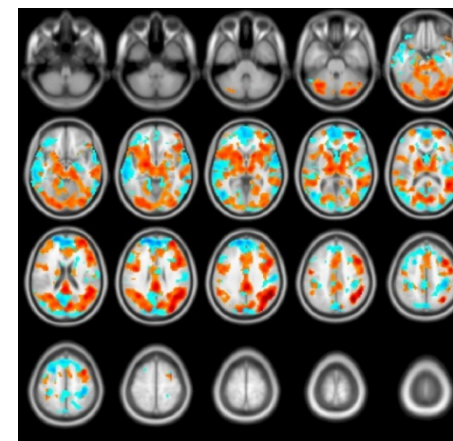
Kanonická HRF + TD + DD

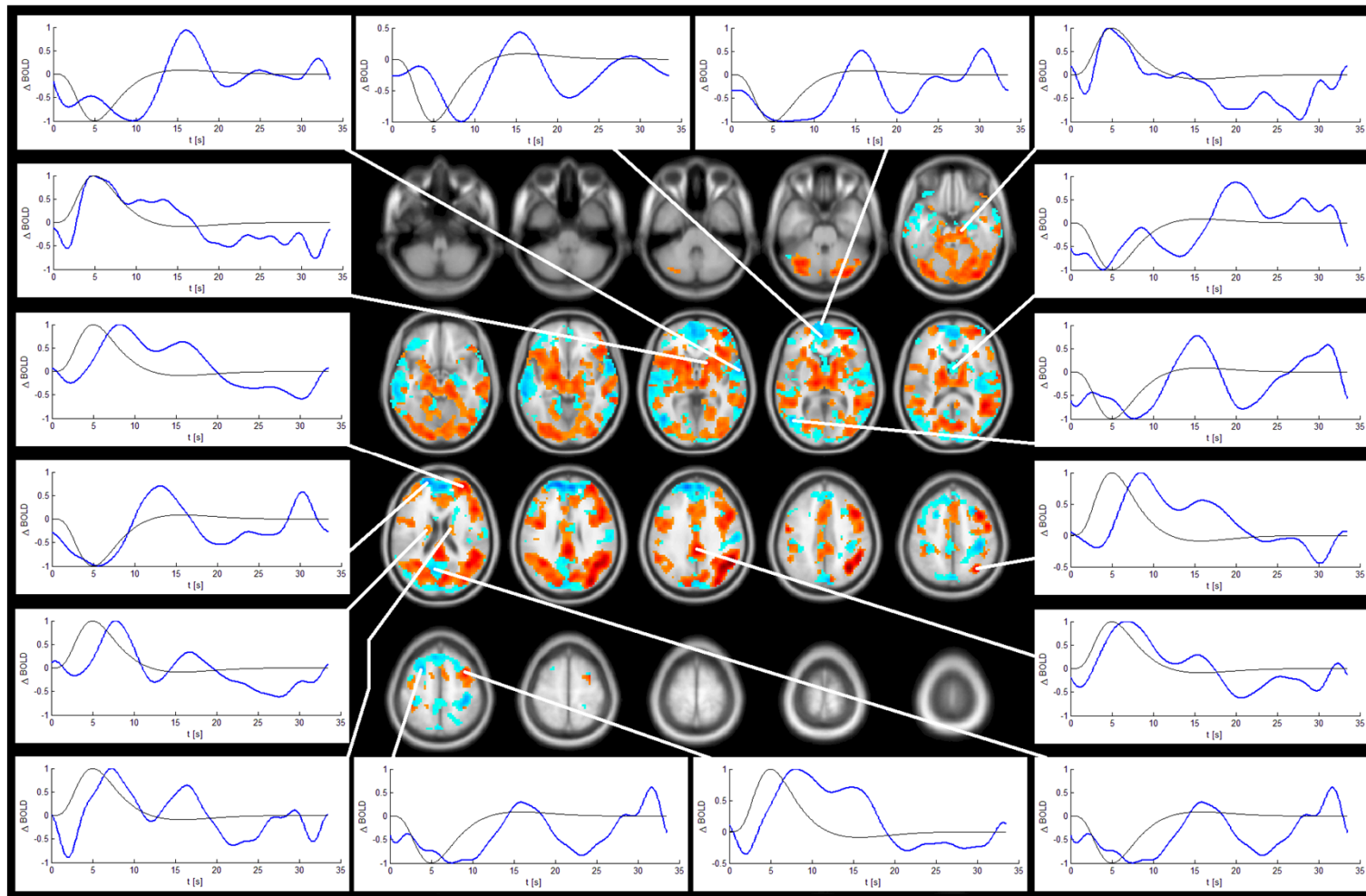
Odhadnuté HRF (K+TD+DD)

Odhadnuté HRF (mFIR)

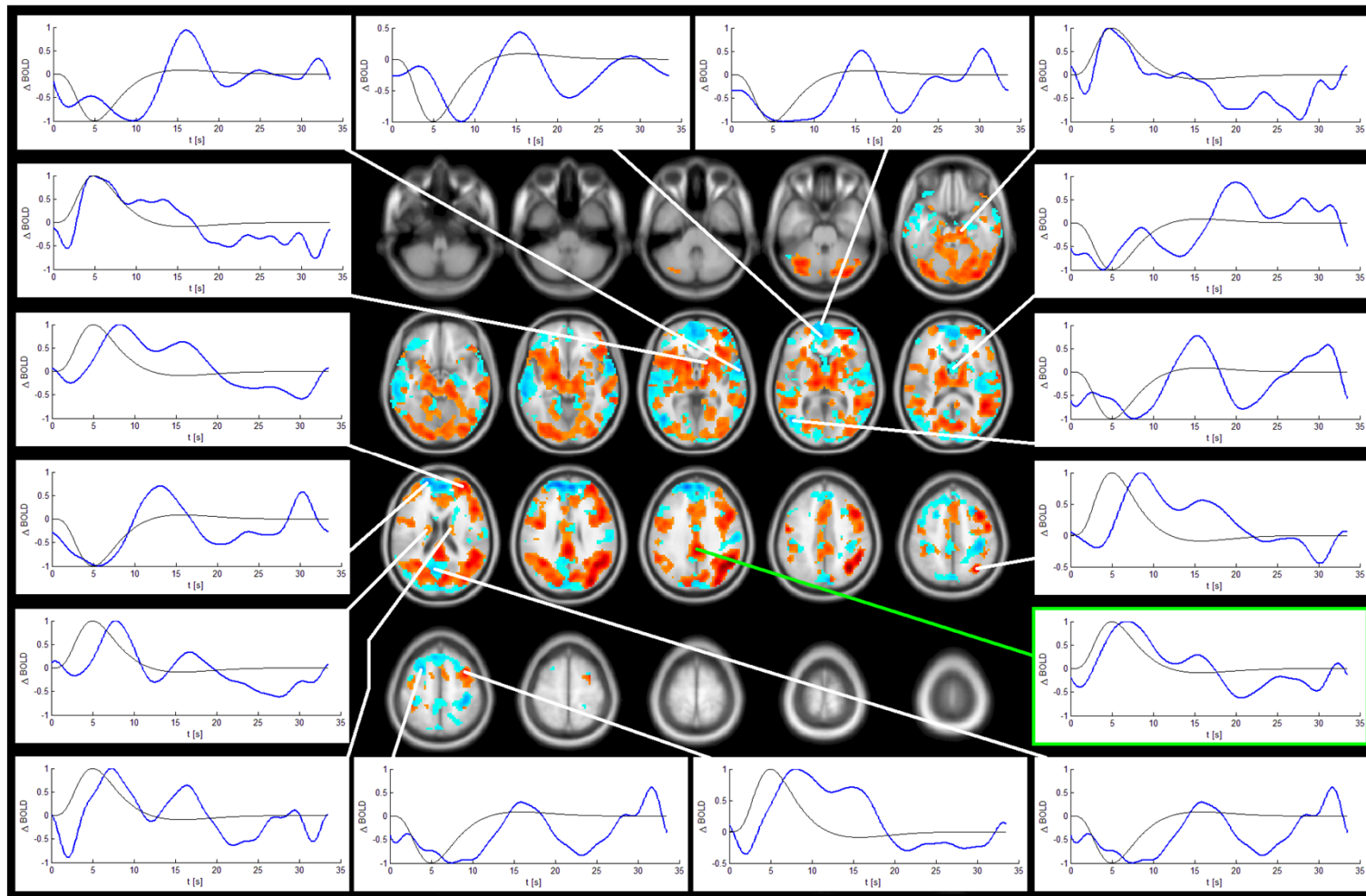

Ukázka výsledků analýz při různém modelování BOLD průběhu

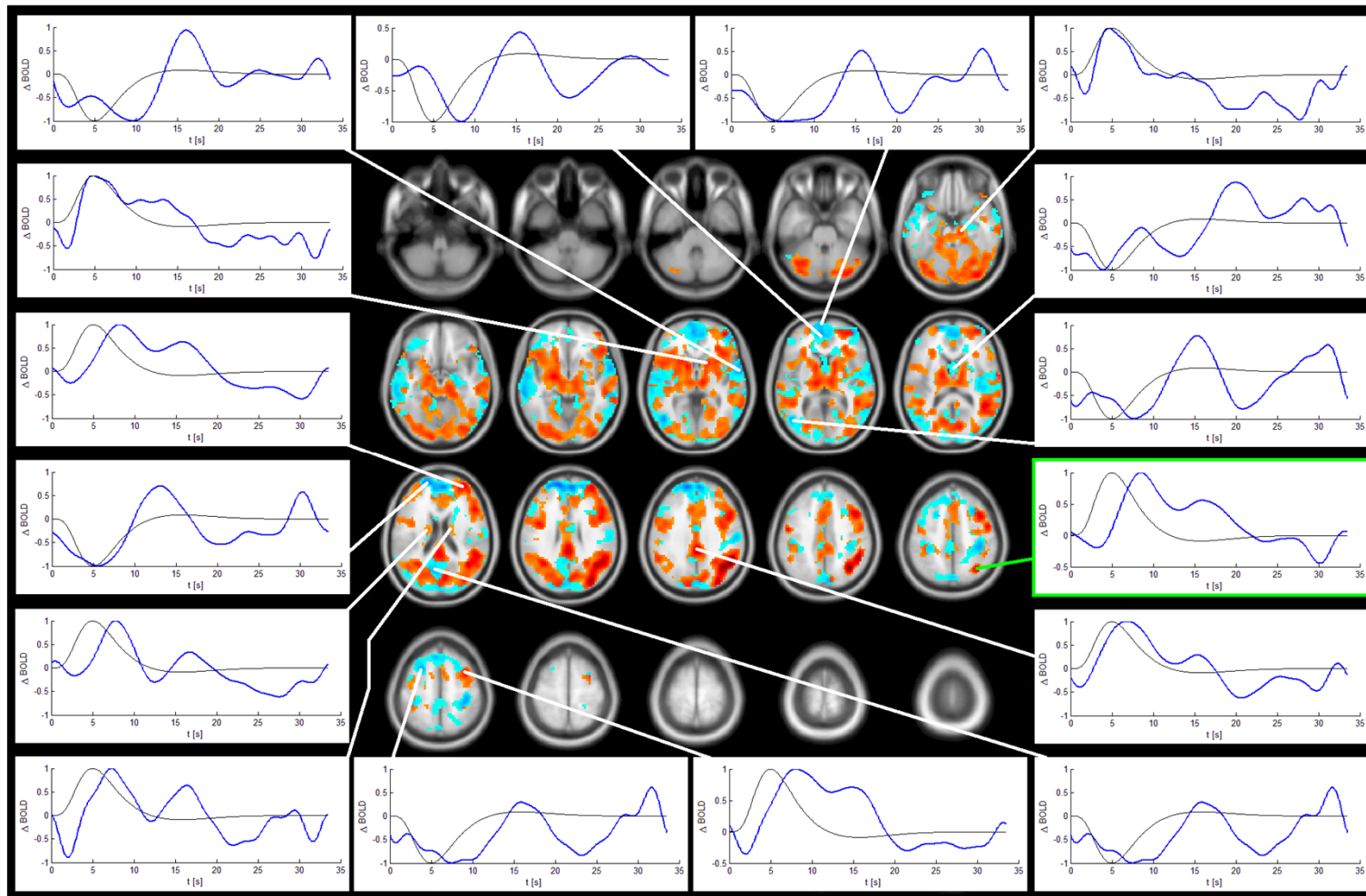

Ukázka výsledků analýz při různém modelování BOLD průběhu

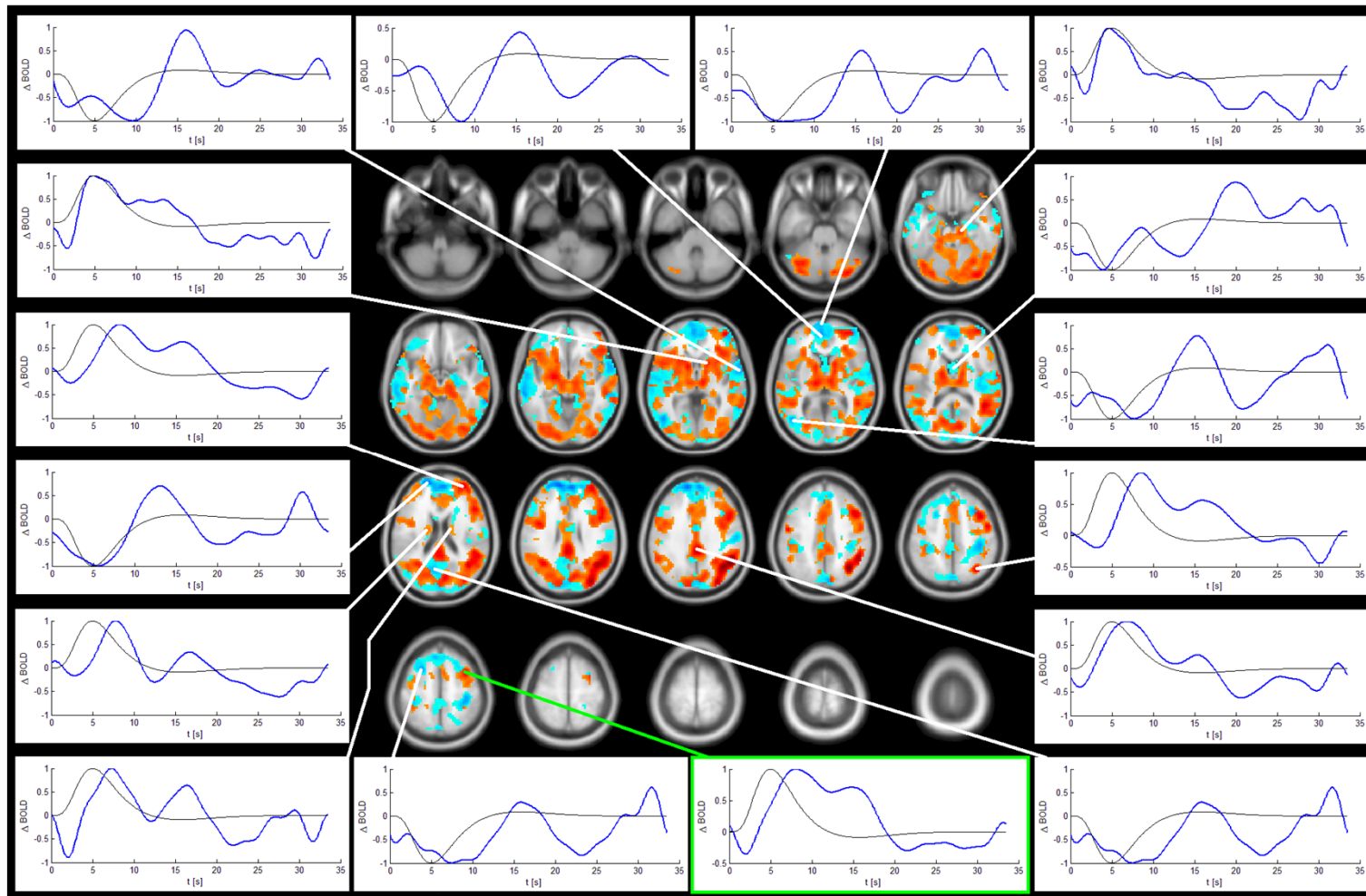

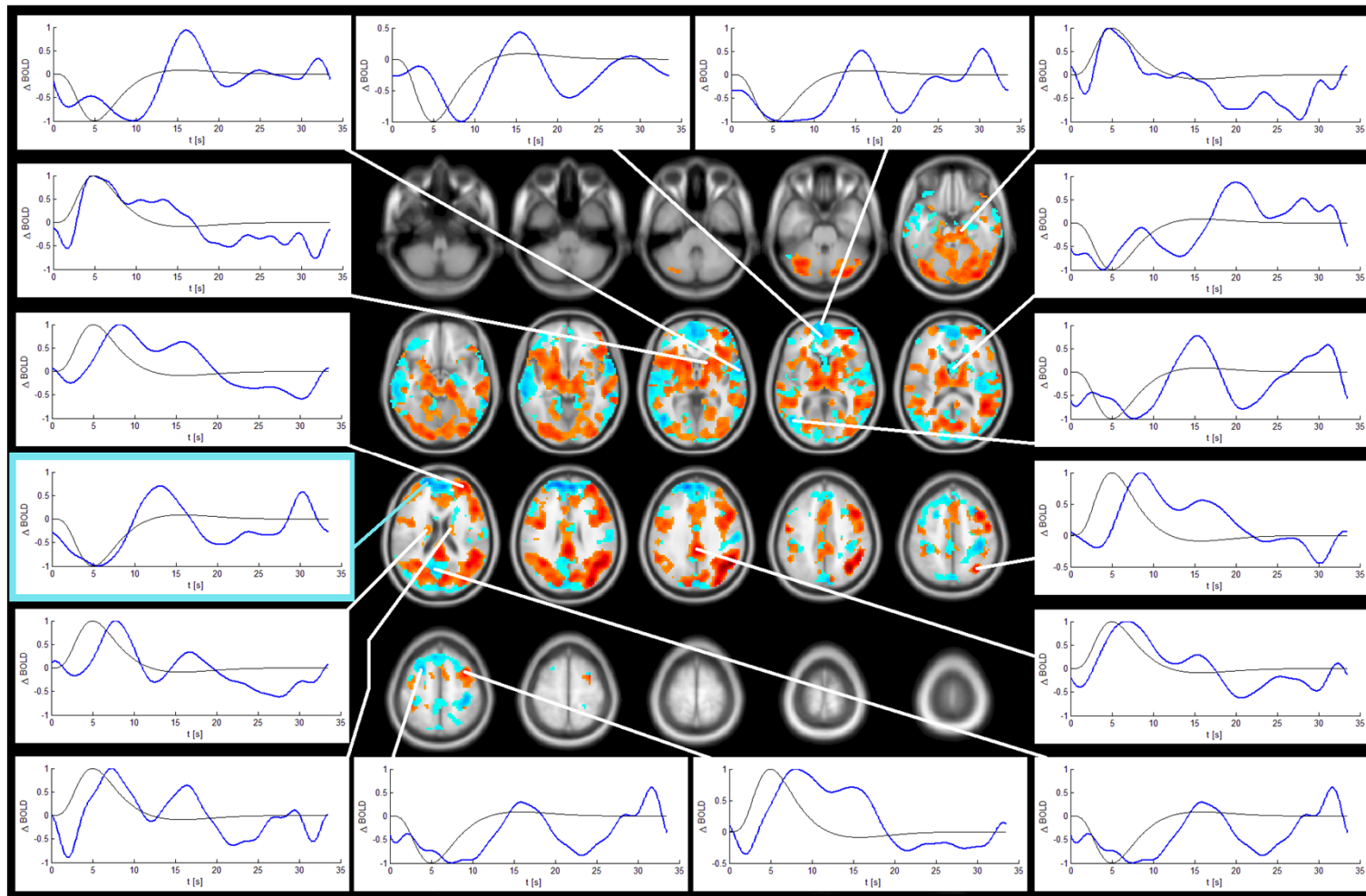
Ukázka výsledků analýz při různém modelování BOLD průběhu

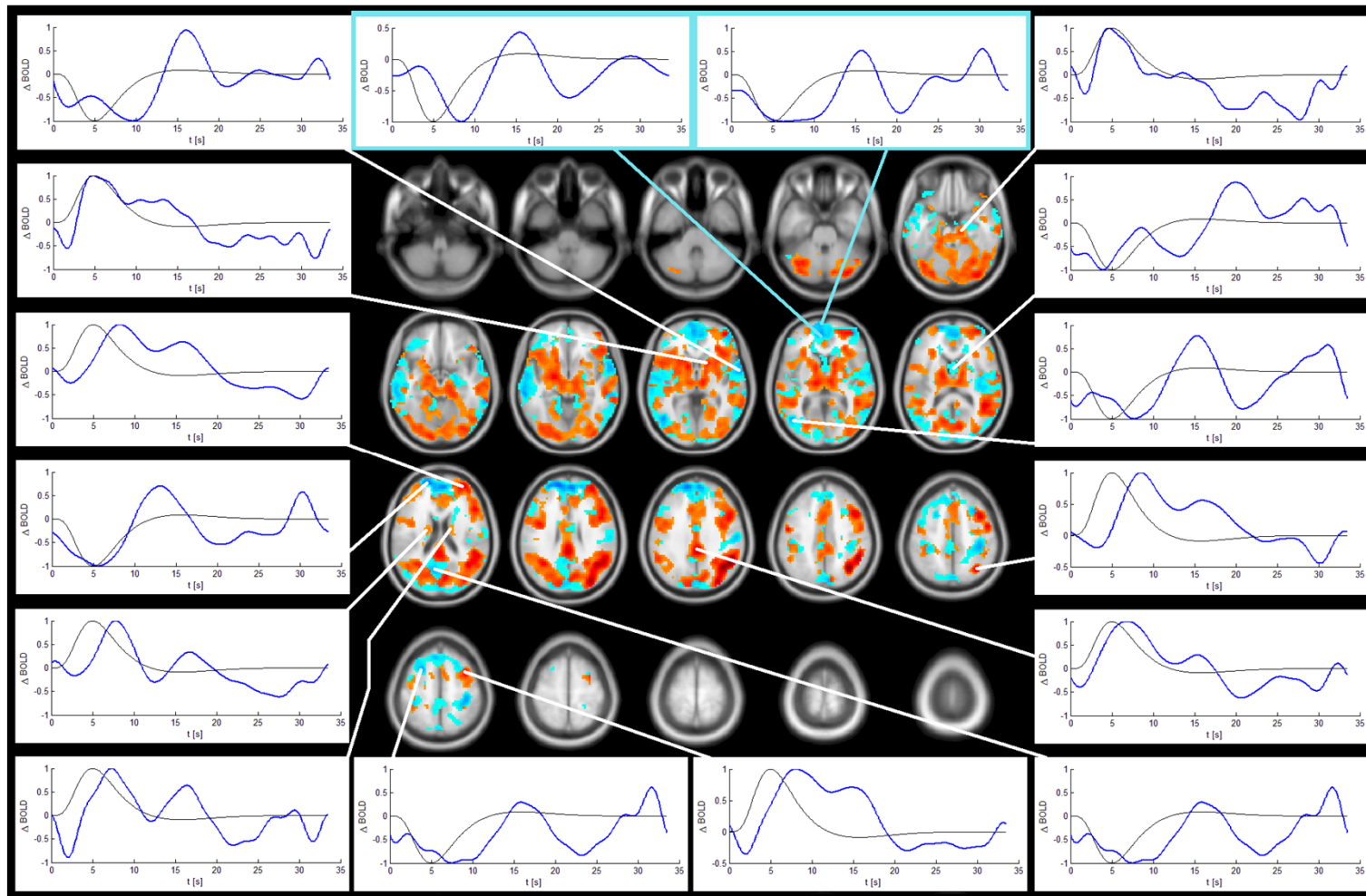
Ukázka výsledků analýz při různém modelování BOLD průběhu

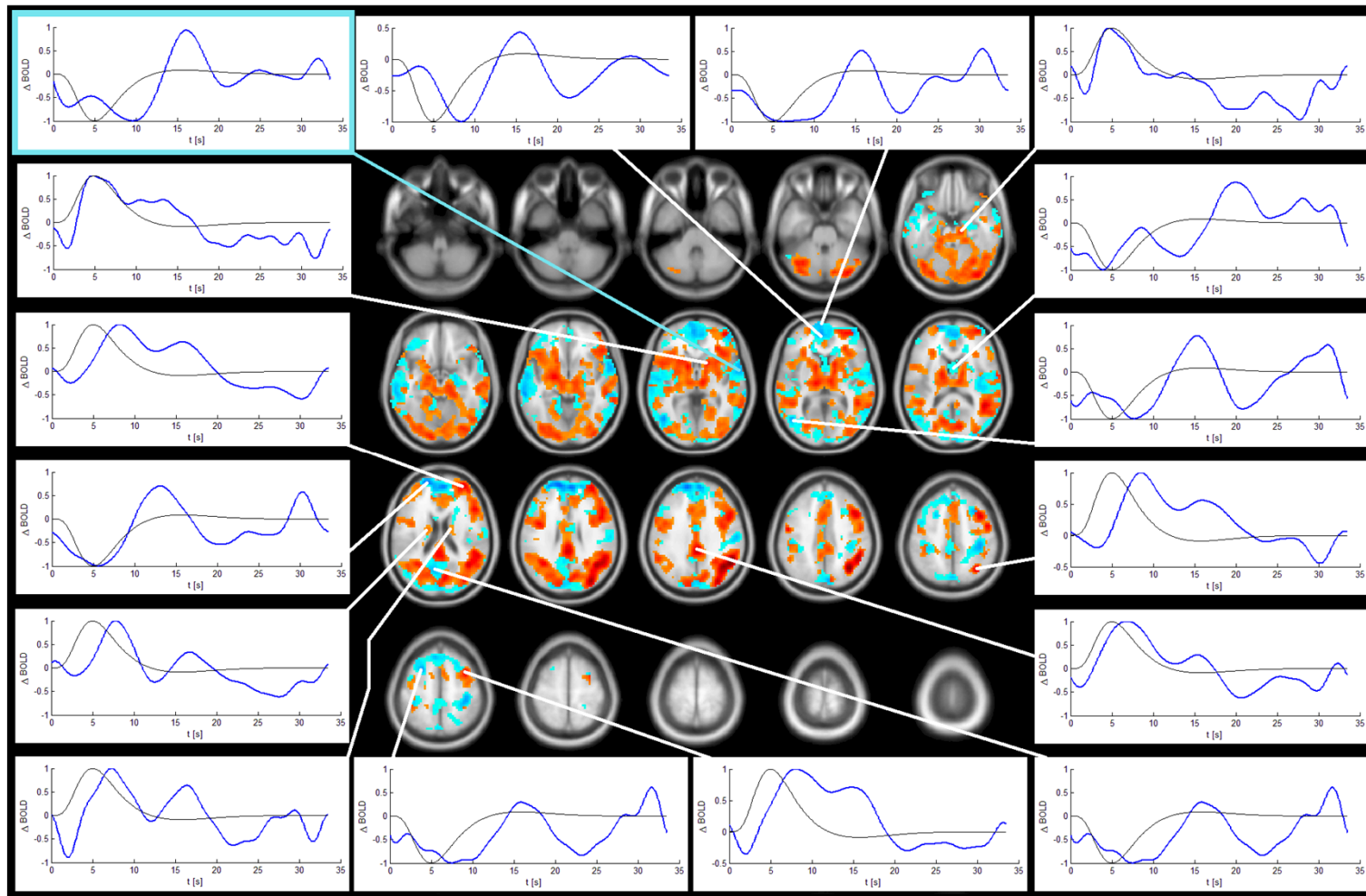
Ukázka výsledků analýz při různém modelování BOLD průběhu

Ukázka výsledků analýz při různém modelování BOLD průběhu

Ukázka výsledků analýz při různém modelování BOLD průběhu

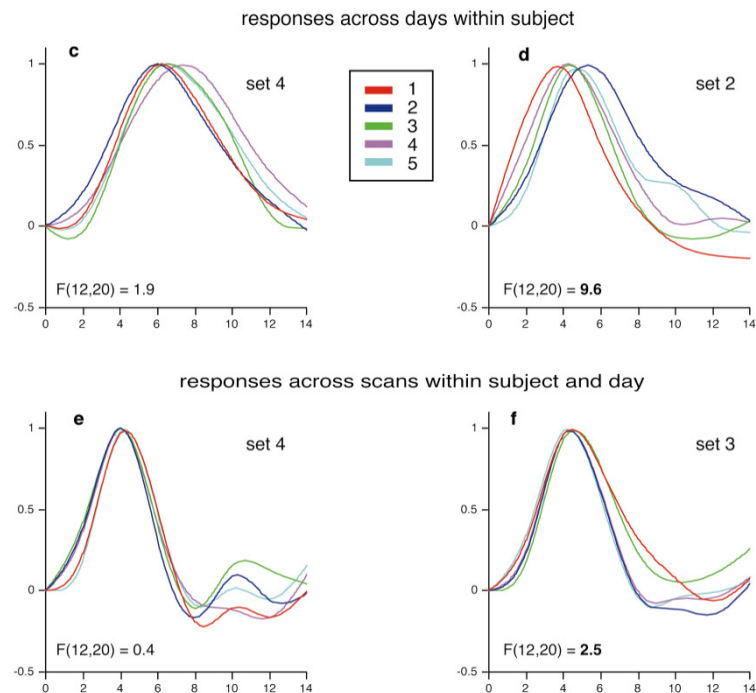

Stabilita tvaru HRF v čase

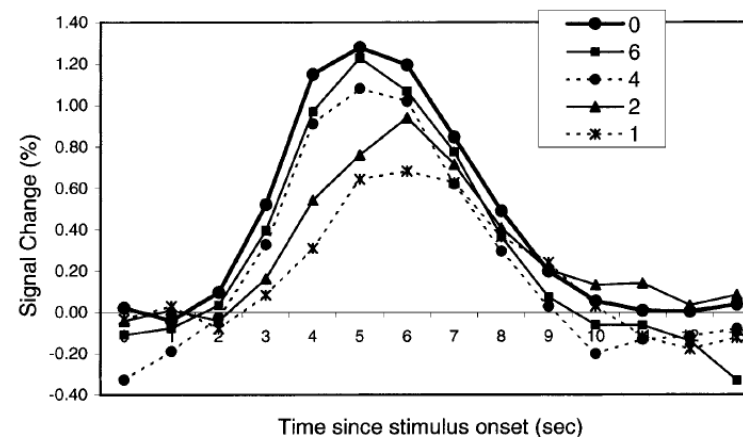
- Aguirre et al. 1998
  - 41 osob, 23 (+- 3) let
  - motorická úloha vedená vizuální stimulací

Nelinearita HRF

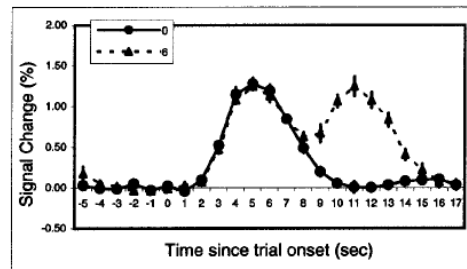
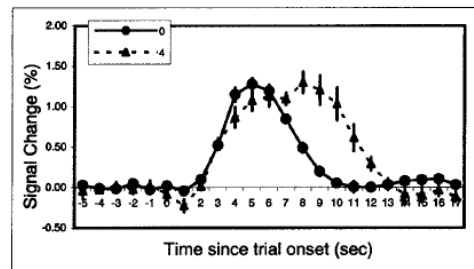
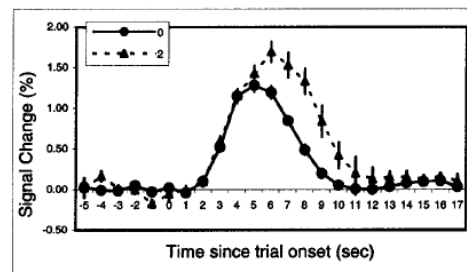
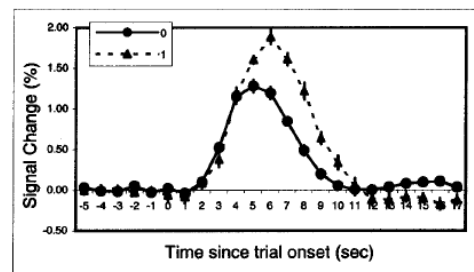
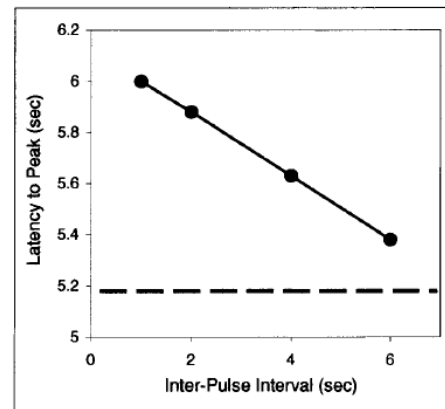
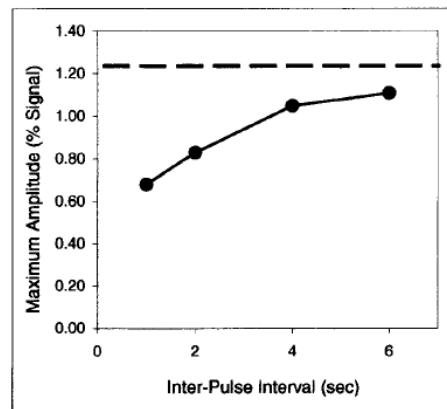

- Hemodynamický systém mozku většinou považujeme za lineární
- Nelinearity zejména:
  - v případě adaptace na pravidelně se opakující stimuly
  - bezprostředně po sobě jdoucí stimuly
- Huettel et al. 2000
  - 19 osob (19 až 41 let), vizuální stimulace
  - testování odezvy na různě vzájemně zpožděné stimuly

Nelinearita HRF

- Huettel et al. 2000, pokračování

Pokročilé hemodynamické modelování

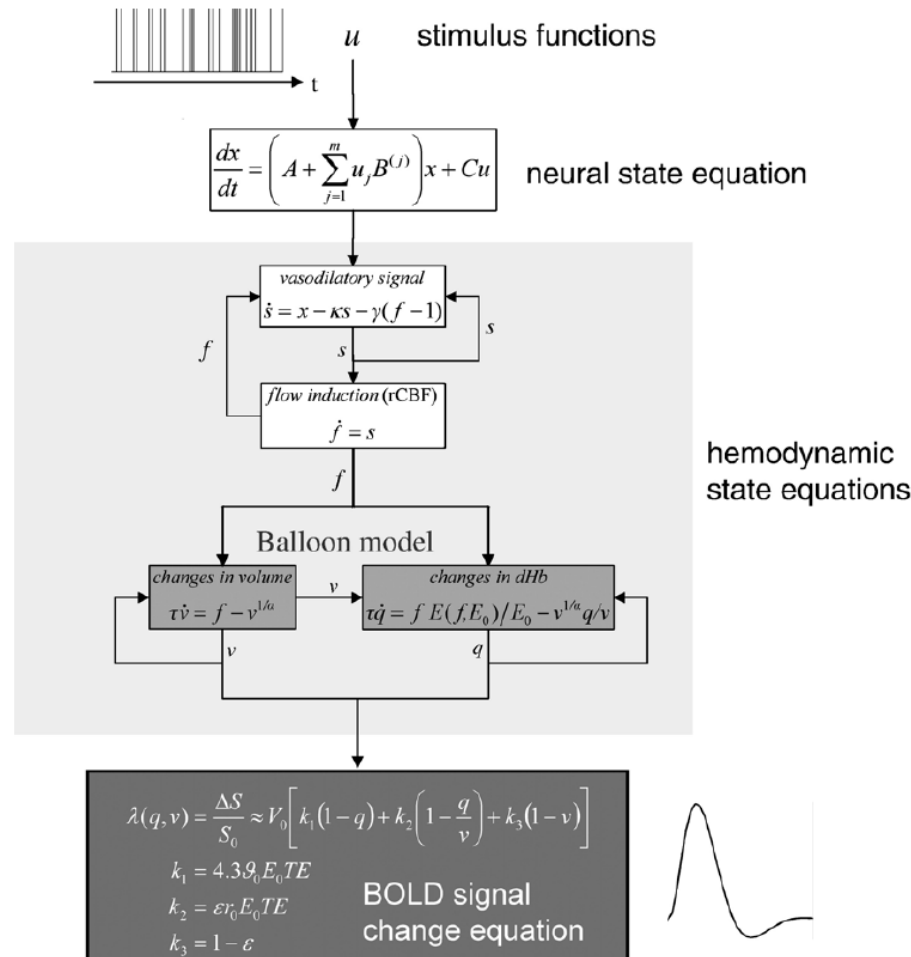
- V pokročilých typech analýz může být nezbytně nutné znát přesné zpoždění neuronálních aktivací jednotlivých mozkových center
- Nelineární modely BOLD signálu:
  - volterrovy řady
  - hemodynamický model
    - vstupně-výstupní biofyzikální model
      - vstup - neuronální aktivita
      - výstup – BOLD signál
    - modelování vnitřních stavů
      - přítok, odtok krve
      - objem krve
      - extrakce kyslíku
      - obsah deoxyhemoglobinu

Pokročilé hemodynamické modelování

○ Hemodynamický model

K.E. Stephan et al. / NeuroImage 38 (2007) 387–401

- Data fMRI jsou tvořena nejen signály, které odrážejí změny v úrovni neuronální aktivity, ale také arteficiálními signály různého původu.
- K lokalizaci změn neuronální aktivity se často využívá přístup modelování předpokládaného průběhu BOLD signálu, úroveň složitosti a preciznosti závisí na požadové aplikaci. Při využití komplikovanějších přístupů je třeba brát v potaz výpočetní náročnost a komplexnější interpretaci výsledků

Děkuji za pozornost.